1.6. СТОРІНКА ВЧЕНОГО

ПСИХОЛОГІЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Луцький І. М.

Реферат. Чинне на той час кримінально-процесуальне законодавство не знало термінів «консультант» і «консультація», хоча на практиці слідчі, судді й адвокати часто зверталися до психологів по роз'яснення. Луцький І. М. вважає нерозкритість методологічного змісту цих понять головною причиною актуальності теми й ставить за мету визначити місце психологічної консультації серед форм використання спеціальних знань у кримінальному процесі. Автор дає робочі визначення: консультант є обізнаною особою без чітко визначеного процесуального статусу експерта чи спеціаліста, а консультація є діяльністю на прохання або вимогу учасника процесу з роз'яснення положень певної галузі знань, методів і методик спеціальних досліджень. Історико-правовий аналіз охоплює праці М. О. Чельцова та М. В. Чельцової, І. Л. Петрухіна, І. М. Сорокотягіна, Є. Каргандберга, Р. Д. Рахунова, а також радянські відомчі акти про судово-медичну експертизу 1919 і 1921 рр. та інструкцію МОЗ СРСР від 13 грудня 1952 р. Автор показує, що опір консультативній формі виріс зі страху відродити ідею обізнаної особи як «судді факту», а підстави цього опору давно втратили значення, проте діють за інерцією. Виходячи із субстратно-функціональної єдності спеціальних знань, Луцький І. М. доводить, що зміст психологічних знань не залежить від того, чи використовує їх експерт, спеціаліст або консультант. Розмежовано непроцесуальну консультацію (роз'яснення психічних явищ, допомога у формулюванні питань експертові-психологу та визначенні предмета експертизи, профілактичний вплив на правопорушника) і процесуальну, яка можлива на всіх стадіях процесу, має надаватися письмово на письмову вимогу органів дізнання, слідства, прокурора, адвоката чи суду на підставі матеріалів справи, характеристик, листів, щоденників і висновків інших експертиз. Особливістю консультації психолога автор вважає розумове дослідження особистості конкретної людини. Психологічну консультацію визнано перспективною формою, що допомагає точніше оцінювати обставини справи й критично аналізувати висновки психологічної експертизи; автор посилається і на власний досвід такого консультування в загальних і військових судах.

Ключові слова: психологічна консультація, консультант, спеціальні психологічні знання, кримінальний процес, форми використання спеціальних знань, процесуальна консультація, позапроцесуальна консультація, судово-психологічна експертиза, обізнана особа, суддя факту.

Psychological Consultation in Criminal Proceedings

Lutskyi I. M.

Abstract. Criminal procedure legislation in force at the time did not use the terms consultant and consultation, although investigators, judges and lawyers frequently asked psychologists for explanations. Lutskyi I. M. sees the undeveloped methodological content of these notions as the main reason for addressing the topic and seeks to define the place of psychological consultation among the forms of using special knowledge in criminal proceedings. He offers working definitions: a consultant is a knowledgeable person without the clearly defined procedural status of an expert or specialist, and

consultation is an activity performed at the request of a participant in the proceedings to explain the provisions of a field of knowledge and the methods of special research. A historical and legal review covers works by M. A. Cheltsov and M. V. Cheltsova, I. L. Petrukhin, I. M. Sorokotiahin and others, as well as Soviet acts on forensic medical examination of 1919, 1921 and 1952. The author shows that resistance to consultation stemmed from fear of reviving the idea of the expert as a judge of fact, an argument that has long lost its relevance but persists by inertia. Relying on the unity of special knowledge, he argues that the content of psychological knowledge does not depend on whether it is applied by an expert, a specialist or a consultant. Non-procedural consultation, which explains mental phenomena, helps to formulate questions for an expert psychologist and may serve preventive purposes, is distinguished from procedural consultation, which may be given at any stage in writing upon a written request of investigators, prosecutors, lawyers or courts on the basis of case materials and other documents. The specific feature of a psychologist's consultation is a mental analysis of a particular personality. Psychological consultation is presented as a promising form that helps participants assess circumstances more precisely and critically review expert opinions.

Keywords: psychological consultation, consultant, special psychological knowledge, criminal procedure, forms of using special knowledge, procedural consultation, non-procedural consultation, forensic psychological examination, knowledgeable person, judge of fact.

Першоджерело: *Луцький І. М. Психологічна консультація в кримінальному процесі. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2008. Вип. 20.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 02.05.2014.*

References

1. Lutskyi I. M. Psykholohichna konsultatsiia v kryminalnomu protsesi [Psychological Consultation in Criminal Proceedings] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 3 (3). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/506-psikhologicheskaya-konsultatsiya-v-ugolovnom-protsesse (onovlena versiia vid 05.09.2021). [in Ukrainian].

2. Lutskyi I. M. Psykholohichna konsultatsiia v kryminalnomu protsesi. Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy. 2008. Vyp. 20. URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2008_20_40 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].